מאי איריא אבן אפילו דינר נמי אלמה אמר רבא [א]לא שנו אלא אבן אבל דינר אסור אבן אי נפלה לה לא אתי אבוה לאיתויי דינר אי נפיל אתי אבוה לאתויי תניא כוותיה דרבא [ב]המוציא כליו מקופלים ומונחים על כתפו וסנדליו וטבעותיו בידו חייב ואם היה מלובש בהן פטור [ג]המוציא אדם וכליו עליו וסנדליו ברגליו וטבעותיו בידיו פטור ואילו הוציאן כמות שהן חייב: כלכלה והאבן בתוכה: ואמאי תיהוי כלכלה בסיס לדבר האסור אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן הכא בכלכלה מלאה פירות עסקינן ולישדינהו לפירי ונישדי לאבן [ד]ונינקטינהו בידים כדרבי אלעי אמר רב בפירות המיטנפין [ה]ה"נ בפירות המיטנפין ולינערינהו נעורי (א)אמר רב חייא בר אשי אמר רבא [ו]הכא בכלכלה פחותה עסקינן דאבן גופה נעשית דופן לכלכלה: [ז]מטלטלין תרומה וכו': אמר רב חסדא לא שנו [ח]אלא שטהורה למטה וטמאה למעלה אבל טהורה למעלה וטמאה למטה שקיל ליה לטהורה ושביק ליה לטמאה וכי טהורה למטה נמי לישדינהו ולינקטינהו אמר רבי אלעי אמר רב [ט]בפירות המיטנפין עסקינן מיתיבי מטלטלין תרומה טמאה עם הטהורה ועם החולין בין שטהורה למעלה וטמאה למטה בין שטמאה למעלה וטהורה למטה תיובתא דרב חסדא אמר לך רב חסדא [י]מתניתין לצורך גופו ברייתא לצורך מקומו מאי דוחקיה דרב חסדא לאוקמי מתניתין לצורך גופו אמר רבא מתני' כוותיה דייקא דקתני סיפא מעות שעל הכר מנער את הכר והן נופלות ואמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן לא שנו אלא לצורך גופו אבל לצורך מקומו מטלטלו ועודן עליו ומדסיפא לצורך גופו רישא נמי לצורך גופו: רבי יהודה אומר אף מעלין וכו': ואמאי [כ]הא קא מתקן רבי יהודה כר' אליעזר סבירא ליה דאמר תרומה בעינא מחתא (ב)דתנן סאה תרומה שנפלה לפחות ממאה ונדמעו ונפל מן המדומע למקום אחר רבי אליעזר אומר מדמעת כתרומת ודאי וחכמים אומרים [ל]אין המדומע מדמע אלא לפי חשבון אימר דשמעת ליה לחומרא לקולא מי שמעת ליה אלא הוא דאמר כר"ש כדתנן (ג)[מ]סאה תרומה שנפלה למאה ולא הספיק להגביה עד שנפלה אחרת הרי זו אסורה ור"ש מתיר וממאי דילמא התם בהא קמיפלגי דתנא קמא סבר אע"ג דנפלו בזה אחר זה כמאן דנפל בבת אחת דמי והא לחמשין נפלה והא לחמשין נפלה ור"ש סבר קמייתא בטיל במאה והא תיבטיל במאה וחד אלא הוא דאמר כרבי שמעון בן אלעזר דתניא ר' שמעון בן אלעזר אומר (ד)נותן עיניו בצד זה ואוכל מצד אחר ומי סבר ליה כוותיה והא

והא

אתי לאתויי. וטעמא לאו משום טלטול הוא דאפילו לאוחזו בידו והתינוק מהלך ברגליו אסר ליה רבא דילמא נפיל ואתי לאתויי וכיון דלאו סכנת נפש היא לא שרו ביה טלטול: **תניא כוותיה דרבא.** דכי נקט לה עליון כמאן דאפקא תחתון גופיה דמי ומיחייב: **וסנדליו וטבעותיו בידו.** בקומצו שלא כדרך מלבוש: **המוציא אדם וכליו עליו.** מלובש בהן: **וטבעותיו בידיו.** באצבעותיו מדלא תנא בידו כדנקט רישא: **פטור.** דבגדיו בטלי לגביה ועליו הוא פטור כרבי נתן: **ואילו הוציאן כמות שהן.** שהיה אותו עליון אחוז בהן ולא מלובש חייב הנושא והיינו כרבא: **תיהוי כלכלה בסיס.** והיא עצמה תיאסר: **מליאה פירות.** דעיקר נעשית בסיס לפירות הלכך אבן מיטלטלת אגב כלי ופירות שהוא מותר: **ונינקטינהו בידים.** ילקטם מעל הארץ בידיו ויחזירם לכלכלה ויטלטלם ולמה התירו אבן לטלטל אגב כלי ופירות: **בפירות המיטנפין.** בפירות מבושלין ורכין מאד כגון תאנים ותותים וענבים שאם ישליכם לארץ יטנפו: **ולנעריניהו נעורי.** עד שיסתלקו הפירות מן האבן לתוך הכלכלה לצדדין וישליך האבן לבדה בנעורתה: **פחותה.** שנפחתת דופנה או שוליה: **וטמאה למעלה.** והוא צריך לטהורה ואינו יכול ליטול הטמאה בידים לפי שהיא מוקצה לפיכך יטלטל הכל עד השלחן וישליך הכל עליו ויטול הטהורה: **לישדינהו.** לארץ כולן: **ולינקטינהו.** לטהורה ביד ויחזירנה לכלכלה: **מתני' לצורך גופו.** שצריך לטהורה לגופה לאוכלה הלכך אי לאו דטהורה למטה לא שרו ליה לטלטולי לטמאה אלא שקיל לטהורה וממטי לה לשלחן: **ברייתא לצורך מקומו.** שצריך למקום הכלי וע"כ כולו הוא צריך לסלקו משם ושרו ליה רבנן לטלטל האי אטו האי: **ומאי דוחקיה כו'.** דאיצטריך למימר לא שנו אלא שהטמאה למעלה לשבקי כדקס"ד בין שטמאה למעלה בין שטמאה למטה ולוקמי בצריך למקומו: **אלא לצורך גופו.** שצריך לכר לשכב עליו שם ולא לסלקו לפיכך לא התירו לו ליטלו עם המעות אלא מנערו במקומו אבל צריך למקום הכר מטלטל הכל ביחד: **ומדסיפא כו' רישא נמי לצורך גופו.** הלכך אי הוה טהורה למעלה לא הוי שרי ליה לטלטולי טמאה כדקתני גבי מעות מנערו ונופלות ומטלטל היתרא לחודיה: **הא קמתקן.** שמביאה לידי היתר ונגזר ביה אטו תיקון שע"י מלאכה: **כר"א דאמר תרומה.** הואיל וניתנה להעלות אחת שירצה בעינא מחתא כאילו מונחת לבדה ואינה מעורבת הלכך לא קמתקן מידי: **מדמעת.** זה שנפרד משם ואוסר ל"ט של חולין כאילו היא תרומה ודאי: **וחכ"א אין המדומע מדמע.** חולין אחרים אלא לפי חשבון התרומה שבמדומע. כגון אם תחילתו נדמע ס' של חולין ע"י סאה תרומה וחזרה סאה ממנו ונפלה לתוך אחרים לא חשבינן תרומה אלא ס' שבסאה זו ומדמע עד ל"ט שכנגדו ואם יש חולין יותר מק' כנגדו עולה: **אימר דשמעת ליה.** לר"א דאמר תרומה כמאן דמחתא בעינא: **לחומרא.** למעטה כתרומה ודאי: **לקולא.** דלא ליהוי המעלה אותה בשבת כמתקן: **מי אמר.** הא ודאי מתקן הוא ע"כ: **הוא דאמר.** רבי יהודה דמתני' כרבי שמעון דאמר לקולא נמי כמאן דמחתא בעינא דמיא: **למאה.** וראויה להעלותה ויתכשרו החולין: **עד שנפלה אחרת.** ועכשיו אין בה חולין כדי להעלותה באחד וק': **ר"ש מתיר.** קס"ד משום דס"ל קמייתא כמאן דמחתא בעינא דמיא ונמצאת אחרונה זו נופלת בתוך ק' של חולין: **בטל בק'.** והוו להו ככולהו חולין ומיהו כיון דצריך להעלותה ע"כ המעלה מתקנו: **נותן עיניו.** במדומע בצד זה להעלותו לתרומה ואוכל מצד אחר הלכך הואיל ובלא העלאה מתחיל ואוכל אין תיקון בהעלאתו:

והא

ונשדינהו לפירי ונשדייה לאבן. ואם תאמר גבי קטן נמי נשדייה לאבן מידו ואמאי שרי לטלטולי עם האבן וי"ל אם ישליכו מידו יצעק התינוק ויבכה וא"ת מ"ש דלא שרינן לטלטל תינוק אלא כשיש לו גיעגועין תיבטל אבן אגב תינוק כמו שהיא בטלה אגב כלכלה מלאה פירות וי"ל דאינו צריך כל כך טלטול התינוק וא"ת אפילו אין הכלכלה מלאה פירות תיבטל האבן אגבה כי היכי דבטלי בפ"ב דבילה (דף כא:) שיורי הכוס אגב הכוס אי לאו דאיסורי הנאה נינהו וי"ל שאני שיורי דגריעי יותר מדאי ובטלו טפי וכן נ"ל מתוך שמעתא גופה דבילה כמו שפירשתי לעיל בסוף כירה (דף מז. בד"ה הוה): **ונשדינהו לפירי ונשדייה לאבן כו'.** וא"ת מכל מקום ניניקטינהו לפירי בידים[א] ויניח האבן בכלכלה והא אמרינן לקמן[ב] לא שנו אלא שטהורה למטה וטמאה למעלה אבל טהורה למעלה וטמאה למטה שקיל לה לטהורה ושביק לה לטמאה והיינו על כרחך בידיו דאי זריק לה בכלי א"כ גם בטמאה למעלה יכול לזורקה בכלי אלא שמע מינה דשקיל לה בידיו[ג] וא"כ הכי נמי ליסקלינהו לפירי בידיו וי"ל דמיירי שפי הכלכלה צר הוא ואינו יכול להכניס שם ידיו אי נמי י"ל דההיא דלקמן איירי בתרומה שהיא בכלים קטנים[ד] בתוך הקופה שאין דרך להניח טמאה וטהורה ביחד אלא בכלים זה בפני עצמו וזה בפ"ע[ה] ולהכי מצי שקיל לטהורה שהיא למעלה בידיו[ו] אבל כלכלה דהכא אין כאן כלים[ז] ולא מצי נקיט להו בידיו פן יפול לארץ[ח] והשתא לא צריכנא לשינויא קמא דפירות המיטנפין דהא כיון דאבן עצמה הוי דופן לכלכלה אפי' הוי שדי לפירות ולאבן והדר שקיל לפירי ושבק לאבן לא הוי ליה במאי לאנחינהו כיון שהכלכלה פחותה[ט] שהאבן נעשה לה דופן. והא דלא קאמר אלא לפי שלא הוזכר אמורא לעיל. א"נ השתא יש להעמיד נמי בפירות המיטנפין דאל"כ נוכל להשליך הסל בקרקע ולהוליך בכלכלה מעט מעט כמה שתוכל להחזיק עד מקום הפחת. מ"ר:

הכא נמי בפירות המיטנפין. וא"ת אכתי יטלם בידו ויניחם בתוך כלי אחר או על גבי טבלא או ע"ג סודר כדמוכח בסמוך גבי תרומה דאמר רב חסדא לא שנו אלא שטהורה למטה וטמאה למעלה אבל טהורה למעלה וטמאה למטה שקיל לטהורה ושביק הטמאה ואע"ג דמוקמינן נמי בפירות המיטנפין וי"ל דהתם מיירי כגון שטהורה מונחת בסלים קטנים בפני עצמה וכן הטמאה ואותם סלים מונחים בתוך כלי אחד גדול והיו סלים של טהורה למעלה מסלים של טמאה דיכול ליקח סלי טהורה ולהניחם ע"ג קרקע אבל אם מונחת זו על גב זו בלא שום כלי כי הכא שהפירות מונחים ביחד בהא ודאי לא אמר שביק לה לטמאה ושקיל לה לטהורה. מ"ר:

שנפלה לפחות מק' חולין. מכאן משמע דתרומה עולה באחד ומאה עם האיסור ורש"י לא פירש כן בפרק גיד הנשה (חולין דף צט:) גבי כל איסורין שבתורה במאה דלפירו' שיטתו לא אתי' מסקנא הכי[י]:

שאוכל

מסורת הש"ס

א) ס"א אלא, ב) תרומות פ"ה מ"ו תמורה יב. ע"ש, ג) תרומות פ"ה מ"ח, ד) בכורות כג. [ע"ש תוס' ד"ה במחשבה ותוס' מנחות נה. ד"ה במחשבה], ה) בקלת ספרים פתוחה, ו) [ועי' תוס' חולין צט: ד"ה לא],

◆

רבינו חננאל

משום כיס, תינוק מת וכיס תלוי לו בצוארו פטור. פי' תינוק מת לקברו והכיס עמו, כדאמר ריש לקיש פוטר היה ר' שמעון במוציא את המת לקברו. והילכתא כרבא דקאי כר' שמעון דסבר כל מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור עליה. ובפרק יציאות השבת אוקימנא להא דתני זב שיצא בכיס שלו בשבת פטור כר' שמעון, דסבר מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור. ולא תימא מלאכה צריכה לגופה כגון מר לעשות טס וס"ת להגיהו, אלא אפילו מר לחפור בו וס"ת לקראות בו, מלאכה שצריכה לגופה היא, וכי לא פטר ר' שמעון אלא מלאכה שאינה צריכה לגופה אבל מלאכה שצריכה לגופה אפילו ר' שמעון מחייב.

ותניא כרבא המוציא כלים מקופלין ומונחין לו על כתיפו וסנדליו וטבעתו בידו חייב, ואם היה מלובש בהן פטור. המוציא אדם וכליו עליו וסנדליו ברגליו וטבעתו בידו פטור, שאילו הוציאן כמות שהן חייב, והילכתא כוותיה. מתני' **מטלטלין תרומה טמאה עם הטהורה.** אוקמה רב חסדא למתניתין הא בשטהורה למטה וטמאה למעלה. ואותבוה הא מטלטלין תרומה טמאה עם הטהורה ועם החולין, בין טהורה למטה וטמאה למעלה ובין טהורה למעלה וטמאה למטה. ופרקה רב חסדא מתניתין לצורך גופו כדי לאכלו, שאינו מותר לו לטלטלו אלא הראוי לו לאכלו. ובריתא לצורך מקומו שצריך לפנות המקום לבית המדרש או לאורחים שמותר לו לטלטל לצורך מקומו אפילו מה שאינו ראוי לאכילה. ואמרינן מאי דוחקיה דרב חסדא לאוקומה למתניתין לצורך גופו. אמר רבא מתניתא קשיתיה, דקתני סיפא מעות שעל הכר נוער את הכר והן נופלות, ואוקמה ר' יוחנן לצורך גופו דאי לצורך מקומו אפילו עודן עליו מטלטלן, ואמר רב חסדא לא מוקמינן מתניתין בתרי טעמי ומדסיפא לצורך גופו רישא נמי לצורך גופו. **פיסקא** דמתני' ר' יהודה אומר **אף מעלין את המדומע באחד ומאה.** פי' מדומע, תרומה שנפלה בחולין ודימעה, מעלין אותה אם יש שם מאה ואחד., ואקשינן אמאי והא קא מתקן טיבלא ונמצא עושה מעשה בשבת. ופרקינן ר' יהודה דאמר כי מעלין את המדומע כר' אליעזר סבירא ליה דאמר תרומה בעינא מחתה. פי' תרומה שנפלה בחולין אין מחשבין אותה שנתערבה בכל החולין אלא כאילו נתונה במקום אחד היא, וכשנוטל ממאה ואחד סאין סאה אנו אומרין כי היא היא התרומה. אבל שאר החולין מתוקנין היו מקודם, ולא היה אסור אלא זו הסאה שנוטלה במקום התרומה שנפלה בלבד, דתנן סאה של תרומה שנפלה לפחות ממאה ונדמעו ונפל מן המדומע למקום אחר, ר' אליעזר אומר מדמע כתרומה ודאי. פי' סאה תרומה שנפלה לתוך חמשים סאין חולין, ועוד נפלה מאילו החמשים סאין ואחד סאין באחת לששים סאה חולין, ר' אליעזר סבר הכל אסור חמשים הראשונים וששים האחרונים, שאני אומר הסאה של תרומה עצמה היא שנפלה בששים האחרונים לפי שאין המדומע עולה אלא באחד ומאה ואין באחד מהן מאה בעת נפילתה בהן. וחכ"א

עין משפט נר מצוה

ד א מיי' וסמג שם וטוש"ע שם:
ה ב ג מיי' פי"ח מהל' שבת הלכה יז ופי"ט הלכה יט:
ו ד טוש"ע א"ח סי' שלה סעיף ה:
ז ה מיי' פכ"ה שם הל' טז טוש"ע א"ח סי' שט סעיף ג:
ח ו מיי' שם טוש"ע שם סעיף ג:
ט ז ח ט י מיי' שם הלכה כ:
י כ מיי' פכ"ג שם הלכה ט והלכה טו:
יא ל מיי' פי"ג מהל' תרומות הל' ג:
יב מ שם הלכה ו:

◆

מוסף רש"י

מדמעת כתרומות ודאי. שאם נפלה סאה מן הדמוע למקום אחר ואין שם מאה סאין לבד סאה זו, כולן אסורין (תמורה יב.). **אלא לפי חשבון.** לפי מה שיש תרומה בסאה זו של דימוע בעינן מאה שיעורין מן החולין, אבל מאה סאין לא בעינן, כגון אם נפלה תחילה סאה של תרומה לתוך כ"ד סאין של חולין, נדמעו ועכשיו כל סאה וסאה שיש שם הוי אחד מכ"ד שבו תרומה, והיינו לוג תרומה בכל סאה וסאה, אם חזרה ונפלה סאה מאותו דימוע לתוך חולין אחרים, אם יש שם שבעים ושבעה לוגין אחרים של חולין מצטרפין עם עשרים ושלשה לוגין חולין שבסאה זו ומבטלין את לוג התרומה (שם).

◆

מוסף תוספות

א. ויניחם בתוך כלי אחר. תוס' הרא"ש. ב. גבי תרומה אמר רב חסדא. תוס' הרא"ש. ג. אע"ג דמוקמינן לה נמי בפירות המטנפים. תוס' הרא"ש. ד. כגון שהטהורה מונחת בסלים קטנים בפני עצמה וכן הטמאה ואותם סלים מונחים. תוס' הרא"ש. ה. והוו סלים של טהורה למעלה מסלים של טמאה. תוס' הרא"ש. ו. ולהניחם ע"ג קרקע. תוס' הרא"ש. ז. שהפירות והאבן מונחים יחד. תוס' הרא"ש. ח. בהא לא מטרחינן לי' ליקח וכו'. תוס' הרא"ש.

◆

רבינו חננאל (המשך)

אין המדומע מדמע אלא לפי חשבון, פי' סאה שנפלה לחמשים סאין ונפלה מאלו החמשים סאין לפחות מחמשים מדמעת, אבל אם נפלה סאה לששים סאין עולה לפי שאילו היתה סאה במאה סאין ואחת היתה עולה. **וחזרנו עוד** להקשות, אימור דשמעת ליה לר' אליעזר שמחשב מכלל נ"א סאין הללו הסאה האחת שנפלה לס' סאין אחרות תרומה כולה, ומדמעת עד מאה ואחת לחומרא, לקולא לתקן בשבת מי שמעת ליה, ולא עמדה. **ופירקנו** פירוק אחר והוא, ר' יהודה סבר לה כר' שמעון דתנן סאה של תרומה שנפלה למאה חולין ונדמעו, ולא הספיק להגביהה עד שנפלה האחרת הרי זו אסורה, ור' שמעון מתיר. ת"ק סבר כיון שלא הגביהה נמצא שנפלו ב' סאין למאה סאין ואין עולין כי פחות ממאה הן. ור' שמעון סבר מאותה העת שנפלה סאה תרומה למאה חולין הותרו המאה ונשארו חולין בהכשירן, וסאה אחת בתוכן תרומה, התרומה היא אסורה בלבד, וכשנפלה אחר כן עוד סאה אחרת תרומה עליהן, על מאה חולין נפלה ועולה כו'. ופרקינן לה דברים פשוטין הן. והדרין ומוקמינן כר' יהודה דמתניתין כר' שמעון בן אלעזר דאמר נותן עיניו בצד זה, כלומר מחשב להוציא התרומה מצד זה ואוכל מצד זה, ש"מ כי התרומה מחתא במקום אחד. ואקשינן וכי ר' יהודה כר' שמעון בן אלעזר סבירא ליה